

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנינים בני כשתילי זרעים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת חוקת

אותיות ד • ה

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושיו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

גלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר החשבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידינו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובדאי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים וחי' שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בדאי לא על רבינו הקדוש וז"ע יהיה תלונתכם כי אם עלינו, ובקשתנו שטוהא לטי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבינו, אא ממנו שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהדות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת חֻקַּת

ד

בְּמִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק י"ב (קג, ב), כְּשֶׁמֶת
רְבִי, בְּטִלָּה קִדְּשָׁה. וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת (ד"ה
אותו היום) בְּשֵׁם הַר"ח כְּהֵן, ד' כְּטִלָּה
קִדְּשָׁה רָצָה לֹמֵר, קִדְּשֵׁת כְּהֵנָה,
דְּלִגְמֵרִי הִכְהֵן הָיָה מִתֵּר לוֹ לְהַטְמִיא.

פְּסוּק (במדבר יט, יד) 'זאת התורה אדם
כי ימות באהל'. מקשים, למה
איצטריך לכתב 'זאת התורה', ד' אדם
כי ימות באהל' לחודיה סגי.
ולדידן יובן שפיר, במאי דאמרינן

פסוק 'זאת
התורה אדם
כי ימות
באהל'

זָרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָד

ד

'זאת התורה' - תורה אחת לכולם, ואפילו הצדיקים שמתו מטמאים

היטב לשון הפסוק, בהקדם מאי דאמרינן
בגמרא בְּמִסְכַּת כְּתוּבוֹת פָּרָק י"ב (קג, ב)¹,
כְּשֶׁמֶת רְבִי, בְּטִלָּה קִדְּשָׁה - נתבטלה
הקדושה שהיתה בעולם². וְכָתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת
(ד"ה אותו היום) בְּשֵׁם הַר"ח כְּהֵן ביאור
מחודש, דְּכְטִלָּה קִדְּשָׁה, רָצָה לֹמֵר, קִדְּשֵׁת
כְּהֵנָה - שקדושת הכהן שמחמתה אסור הוא
להטמא למתים, נתבטלה כשמת רבי,
דְּלִגְמֵרִי הִכְהֵן הָיָה מִתֵּר לוֹ לְהַטְמִיא לרבי,
ללוותו ולקברו, ואפילו באופן שהוא נטמא
בכך בטומאה של תורה³, וכמו ישראל

מדוע בפרשת טומאת מות הקדימה התורה לומר 'זאת
התורה'

נאמר בפסוק⁴ (במדבר יט, יד)² 'זאת
התורה אדם כי ימות באהל', מקשים
המפרשים³, למה איצטריך לכתב 'זאת
התורה', דגם אם היה כתוב רק 'אדם כי
ימות באהל', לחודיה - לבד, בלי הקדמת
התיבות 'זאת התורה', סגי - היה די בכך
להשמיענו דין טומאת אדם שמת.

דברי התוספות שמותר לכהן להטמא לצדיק

ולדידן יובן שפיר - ולדברינו יבואר

ציונים ומקורות

קדושה, שהיו קורין אותו רבינו הקדוש. והא דתניא
בשילחי סוטה (מט, א), משמת רבי, בטלה ענוה
ויראה, יש לומר, קדושה בכלל. והרב רבי חיים כהן
היה אומר, אילמלי הייתי כשנפטר רבינו תם, הייתי
מטמא לו, דהאי בטלה קדושה דקאמר הכא, היינו
קדושת כהונה. וכן מוכח מדקאמר אותו היום, משמע
אותו היום דוקא, ותו לא. ובהדיא אמר בירושלמי
דמסכת ברכות בפרק מי שמתו (פ"ג ה"א), דכשמת
רבי אמרו, אין כהונה היום. ואין נראה לרבי,
דכמדומה לרבי, דהתם מיירי בטומאת בית הפרס
דרבנן, אבל טומאה דאורייתא לא. ז. דהיינו
להכנס באוהל שהיה נמצא שם רבי, או לגעת בו.

א. דרוש זה כתבו רבינו גם בפרשת תרומה (אות ד)
וראה מה שהוסיף שם לבאר בענין מה שקבורת משה
היה על ידי הקב"ה בעצמו. ב. לשון הפסוק,
'זאת התורה אדם כי ימות באהל' כל הפא אָל הָאָהֶל
וְכָל אֲשֶׁר בָּאֵהֶל יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים'. ג. ראה
אור החיים שעמד בזה. והמהרש"א (ח"א ברכות סג, ב
ד"ה שנאמר) כתב, שמפני שכתוב כאן 'זאת התורה',
דרשו בגמרא (שם), שאין התורה מתקיימת אלא במי
שממית עצמו עליה. ד. לשון הגמרא, והאמר
רבי חייא, אותו היום שמת רבי בטלה קדושה.
ה. ראה דברי התוספות, בהערה הבאה.
ו. לשון התוספות, אותו היום שמת רבי בטלה

(שם יט, יא) 'הַנֶּגֶז בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם',
דַּעֲקָר הַטְּמֵאָה שֶׁל הַמַּת אֵינָה בָּאָה אֶלָּא
מִחֻמַּת שְׁמָתִים עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת וְכו',
אֲמָנָם הַצַּדִּיקִים שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת
בְּנִשְׁקָה עַל פִּי ה' (ראה במדבר לג, לח; דברים
לד, ה), וְכֵאֲשֶׁר יִחְנוּ בֵּן יִסְעוּ, אֵין בָּהֶם

אֶכָּל אֵין נִרְאָה לְרַבִּי, דִּדִּילְמָא דִּוְקָא
בְּטֵמֵאָת בֵּית הַפָּרֶס דְּרַבְנָן. אֶכָּל בְּטֵמֵאָה
דְּאוֹרִיתָא, לֹא, וְעֵינִין שָׁם.
וְלִבְאֹרְחָה דְּרַבִּי הֲר"ח בְּהֵן, נְמוּקֶם
עֲמֻם, לְפִי מָה שֶׁכְּתִב
הַשְּׁפַתִּי בְּהֵן (בפרשתינו ד"ה הנוגע) עַל פֶּסוּק

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

טַעמָם עֲמֻם, וְהֵם יוֹבֵנוּ הֵיטֵב לְפִי מָה שֶׁכְּתִב
הַשְּׁפַתִּי בְּהֵן (בפרשתינו ד"ה הנוגע)^ט עַל הַפֶּסוּק
(שם יט, יא)^כ 'הַנֶּגֶז בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם',
דַּעֲקָר הַטְּמֵאָה שֶׁל הַמַּת, אֵינָה בָּאָה, אֶלָּא
מִחֻמַּת שְׁבָנִי אָדָם מְתִים - שְׁנִיטֶלֶת נִשְׁמָתָם
עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת וְכו', שֶׁהוּא מִטְמֵא
בְּנִיעֵתוֹ בָּאָדָם. אֲמָנָם הַצַּדִּיקִים, שְׂאִינָם
מְתִים עַל יְדֵי שְׁמֵלָאךְ הַמּוֹת נוֹטֵל נִשְׁמָתָם,
אֶלָּא שֶׁנִּשְׁמָתָם יוֹצֵאת בְּנִשְׁקָה - עַל פִּי
הַשְּׁכִינָה^כ, וְכִמּוֹ שְׁנֵאמַר בְּמִשָּׁה וּבֵאֵהָרֵן (במדבר
לג, לח; דברים לד, ה)^כ, שְׁמָתוֹ 'עַל פִּי ה' ה' ^{טו},
וְכֵאֲשֶׁר יִחְנוּ בֵּן יִסְעוּ^{טו} - כְּשֶׁם שְׁבִיחִייתָם,
כְּלוּמַר, בְּחִייתָם, הֵיוּ טְהוּרִים וְדְבוּקִים לְגַמְרִי

שְׁמוֹתָ לּוֹ לִכְתַּחֲלִילָה לְהַטְמִיאוֹת לְמַת. וְדַחוּ
הַתּוֹסְפוֹת, אֶכָּל אֵין נִרְאָה לְרַבִּי, דִּדִּילְמָא
דִּוְקָא בְּטֵמֵאָת בֵּית הַפָּרֶס - לְעַבּוֹר בְּשֹׁדָה
שֶׁהִיָּה בַּה קֶבֶר, וְנַחֲרֵשׁ הַשְּׁדָה^כ, שֶׁהִיא טוֹמָאָה
שְׁחוּשִׁים לָהּ רַק מִדְּרַבְנָן, שְׁמָא גַם הַקֶּבֶר
נַחֲרֵשׁ^ט, וְנִתְפָּזְרוּ עֲצָמוֹת הַמַּת עַל פְּנֵי הַשְּׁדָה,
וְהַעֲוֹבֵר שָׁם יִגַע בְּאַחַת מֵעֲצָמוֹת הַמַּת אוֹ יִשָּׂא
אוֹתָהּ וְיִטְמָא. וְכִיּוֹן שֶׁהוּא רַק חֹשֶׁשׁ דְּרַבְנָן,
הוֹתֵר לְכַהֲנִים לְעַבּוֹר שָׁם, כְּדִי לְכַבֵּד אֶת רַבִּי
וְלִלּוּתוֹ. אֶכָּל לְהַטְמִיאוֹ בְּטֵמֵאָה דְּאוֹרִיתָא, לֹא
הוֹתֵר לָהֶם, אִפִּילוֹ לְכַבּוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי, וְעֵינִין שָׁם.

הַצַּדִּיקִים אֵינָם מְתִים עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת וְלָכֵן אֵינָם מִטְמָאִים
וְלִבְאֹרְחָה דְּרַבִּי הֲר"ח בְּהֵן, נְמוּקֶם -

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

בו, וְטַמָּא שְׁבַעַת יָמִים וְכו'. יב. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק,
'הַנֶּגֶז בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטַמָּא שְׁבַעַת יָמִים'.
יג. עֵינִין מִיתָת נִשְׁקָה, בִּיָּאָר בְּכַד הַקְמָח (לרבינו בחי,
סוֹף עֵרֶךְ אַהֲבָה) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, נִשְׁקָה לְשׁוֹן דְּבָקוֹת וְכו',
מִלַּת נִשְׁקָה הִיא דְּבָקוֹת הַחוּשׁוֹק בַּחוּשׁוֹק, וּמִתּוֹךְ כֵּן
הַנֶּפֶשׁ נִפְרֶדֶת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁלֹּא בַּהֲרֹגֶשׁ טַעַם
מִיתָה, וְשֹׁלָא עַל יְדֵי כַח הַמִּשְׁחִית, הוּא מִלְאָךְ הַמּוֹת.
וְזֶה הִיתָה מִיתָתוֹ שֶׁל רַבִּינוּ הַקְדוֹשׁ וְכו', ע"כ. וְעֵינִין
עוֹד לְהֵלֶךְ. יד. לְשׁוֹנוֹת הַפֶּסוּקִים, 'וַיַּעַל אֶהָרֵן
הַפֶּהָן אֶל הַר הַקָּדֵר עַל פִּי ה' וַיָּמָת שָׁם בְּשָׁנָה
הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֲדָשׁ
הַחֲמִישִׁי בְּאַחֲרֵי לַחֲדָשׁ, וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' בְּאֶרֶץ
מוֹאָב עַל פִּי ה'". טו. כּוֹוֹנַת הַשְּׁפַתִּי כֵהֵן, לְמָה
שֶׁאֲמַרוּ בְּבָבָא בְּתָרָא (יז, א), תְּנוּ רַבְנָן, שֶׁשֶּׁה לֹא שִׁלַּט
בְּהֵן מִלְאָךְ הַמּוֹת, וְאֵלוֹ הֵן, אֲבִרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב,
מֹשֶׁה אֶהָרֵן וּמָרִים וְכו', מֹשֶׁה אֶהָרֵן וּמָרִים דְּכָתִיב
בְּהוּ עַל פִּי ה', וְהָא מָרִים לֹא כְּתִיב בְּהוּ עַל פִּי ה',
אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מָרִים נָמִי בְּנִשְׁקָה מִתָּה, דִּאֲתֵיא
'שָׁם' 'שָׁם' מִמֶּשֶׁה, וּמִפְּנֵי מָה לֹא נֵאמַר בְּהוּ עַל פִּי
ה', שְׁנֵאֵי הִדְבַּר לְיוֹמֵר. טז. מְלִיצָה זֶה עַל פִּי
לְשׁוֹן הַפֶּסוּק (במדבר ב, יז).

ח. רָאָה אֶהֱלוֹת (פ"ח מ"ב). ט. אֲבָל מִן הַתּוֹרָה
אֵין חוּשִׁים לְכָךְ, לְפִי שְׁמִסְתָּמָא לֹא הִגִּיעָה
הַמַּחֲרִישָׁה עַד הַמַּת. תּוֹסְפוֹת (מ"ק ה, ב ד"ה מִנְפַח).
י. רָאָה גִיטִין (סז, א), רַבִּי יוֹסִי נְמוּקוֹ עֲמוֹ. וּפִירֵשׁ
רש"י, פִּירוּשׁוֹ עֲמוֹ, לְתַת טַעַם לְכָל דְּבָרָיו, שֶׁהִיָּה
מֵיִישָׁב אֶת דְּבָרָיו. יא. לְשׁוֹן הַשְּׁפַתִּי כֵהֵן,
'הַנּוֹגֵעַ בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם', זֶה שֶׁהִמִּית עֲצָמוֹ
מִתְּאוּת הָעוֹלָם, זֶה מַת עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת, שֶׁהוּא
מִטְמָא בְּנִגְעוֹ בּוֹ, וְהוּא כִנְגַע צָרַעַת, לִזֶּה 'הַנֶּגֶז' נִחְסַר
וְאִין כְּתִיב. 'לְכָל נֶפֶשׁ', לְכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ, מִנְפַּשׁ וְעַד
בְּשָׂר יִכְלָה. וְהִטִּיל בּוֹ זֹהֲמָא וְכו', זֶה צָרִיךְ שְׁלִישִׁי
וְשְׁבִיעִי. אֲבָל הַמַּת שֹׁלָא עַל יְדוֹ, כְּגוֹן מִיתָת
הַצַּדִּיקִים, שְׁמָתִים עַל יְדֵי נִשְׁקָה עַל פִּי ה', אֵין רוּחַ
הַטּוֹמָאָה שׁוֹלֵט בְּמִיתָתוֹ, לְפִי שֶׁשְׁמָרוֹ נִשְׁמָתָן, וְלֹא
נִתְפָּחוּ אַחֵר הִיצֵר הָרַע, וְנִשְׁאָרוֹ טְהוּרוֹת וְלִבְנוֹת, כְּמוֹ
שְׁנוּפָחוּ מִפִּי ה', וְעַל כֵּן יִצִּיאָתָם הִיא גַם כֵּן עַל פִּי
ה', כֹּאשֶׁר יִחְנוּ כֵּן יִסְעוּ. וְלִזֶּה אֲמַרוּ חוֹז"ל, צַדִּיקִים
אֵינָם מִטְמָאִים, בְּיוֹם שְׁמָת רַבִּי בְּטִלָּה כְּהוֹנָה, כְּמוֹ
שְׁבִיחֵיהֶם טְהוּרֵי נִשְׁמָתָן אֶף עַל פִּי שֶׁהִיתָה בְּגוֹף, כֵּן
אַחֵר פִּרִּידָתָם. אֲבָל מִי שְׁמָת עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת,
מִטְמָא כָּל הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מִחֻמַּת טוֹמָאָה שֶׁקִּיבֵל מִמֶּנּוּ וְנִגַּע

מִיּוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ אֱלֹא מִשָּׁה (סוֹטָה ט, ב). וּמִמִּשָּׁה שֶׁלָּקַח עֲצֻמוֹת יוֹסֵף, גָּמְרִינוּ, שֶׁהֵטְמָא מֵת וְהַמֵּת עֲצֻמוֹ מִתְּרִים בְּמַחְנֶה לְוִיָּה, בְּדָמְרִינוּ בְּפָרֶק ג'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

הוֹכַחָה שֶׁאֵף הַצַּדִּיקִים מִטְמָאִים בְּמִיתָתָם

אָבֵל, בְּד מַעֲיִנֵינוּ בִּיה שְׁפִיר - כְּשִׁמְעִינִים הֵיטֵב בַּעֲנִין זֶה, נִרְאֶה, שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לֵאמֹר בֵּן, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשֹּׁפֵתִי כֹהֵן, שֶׁאֵין לַצַּדִּיקִים טוֹמָאָת מֵת, שֶׁהָרִי מִי לָנוּ גְדוֹל מִיּוֹסֵף הַצַּדִּיק, שֶׁלֹּא נִתְעַסֵּק בּוֹ - לְהַעֲלוֹת אֶת אֲרוֹנוֹ מִמַּצְרַיִם, אֱלֹא מִשָּׁה רַבִּינוּ בַּעֲצֻמוֹ, כְּמוֹ שֶׁשִּׁנֵּינוּ בְּסוֹטָה (ט, ב) ^ט. וּמִמִּשָּׁה שֶׁלָּקַח עֲצֻמוֹת יוֹסֵף, גָּמְרִינוּ - לְמַדְנָה, שֶׁהֵטְמָא מֵת ^ט, וְאֵף הַמֵּת עֲצֻמוֹ, מִתְּרִים לְהַכְנִס בְּמַחְנֶה לְוִיָּה ^כ, בְּדָמְרִינוּ

שׁוֹם טְמָאָה כָּלָל. וּמִשׁוֹם הָכִי אֶתִּי שְׁפִיר, בְּטִלָּה קִדְשֵׁת כְּהֻנָּה לְגִמְרִי. אָבֵל בְּד מַעֲיִנֵינוּ בִּיה שְׁפִיר, אֵי אֶפְשָׁר לֵאמֹר בֵּן, שֶׁהָרִי מִי לָנוּ גְדוֹל

לְהַקְבִּיָּה, כֵּךְ גַּם 'נְסִיעַתָם' מִהַעוֹלָם הַזֶּה לְעוֹלָם הַבָּא, כְּלוּמֹר, מִיתָתָם, הִיא מִתּוֹךְ דְּבִיקוֹת לְהַקְבִּיָּה, וְלֹא מִחֻמַּת שְׁלִיטַת מֶלֶאךָ הַמוֹת, וְלִכֵּן אֵין בָּהֶם שׁוֹם טְמָאָה בְּכָל.

וּמִשׁוֹם הָכִי אֶתִּי שְׁפִיר - לְפִי זֶה מִיּוֹשֵׁב הֵיטֵב, מֵה שֶׁאֲמַרְנוּ בְּגִמְרָא, שֶׁבִּיּוֹם שְׁמַת רַבִּי, בְּטִלָּה קְדוּשָׁה, וּפִירֵשׁ רַבִּינוּ חִיִּים כֹּהֵן, דְּהֵינּוּ שְׁבִטָּה קִדְשֵׁת כְּהֻנָּה לְגִמְרִי, כְּלוּמֹר, שֶׁהִיא מוֹתֵר לְכַהֲנִים לְהִתְעַסֵּק בְּקַבּוּרָתוֹ שֶׁל רַבִּי, וְלֹא נִטְמָאוּ בִּכְךָ ^ט.

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

זֶה לִשְׁוֹן הַזּוֹהַר (פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח קֶסֶם, א), רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר, כֹּל מֵאֵן דֹּאשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא לְשִׁמְהָ, לֹא מִיתַתִּיהָ עַל יֵדָא דִּיצֵר הָרַע, בְּגִין (גְּלִיין - דְּהוּא נַחֲשׁ וְהוּא מִלֵּאכָא דְּמוֹתָא. אֵלָּא מִיתַתְהוֹן בְּנִשְׁקִיָּה דְּכַתִּיב (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ב) 'שְׁקִנִּי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ', כְּלוּמֹר, עַל פִּי ה', וְהִיא הַנִּשְׁקִיָּה דְּהִיא דְּבִיקוּתָא דְּנִפְשָׁא בְּעִיקְרָא, וְהִיא דֹּאשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא) דֹּאשְׁתַּקִּין בְּאֵילָנָא דְּחִי וְלֹא אֲרַפִּי מִנִּיהָ, וּבְגִין כֵּךְ צִדִּיקָא דְּמִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא לֹא מִסְתַּבֵּי גּוֹפָא דְּלִהוֹן (אֵלָּא הוּא דְּכִי כְּנוֹן אֵלִיהוּ בְּכִי קַבְרִי דֹּאשְׁכַּחוּהוּ רַבְּנָן וְשִׁאִילוּ לִיהָ, וְלֹא כֹהֵן הוּא מֵר. אָמַר לֵן, צִדִּיקָא לֹא מִסַּבִּי בְּמִיתַתְהוֹן, כְּמָה דְּתַנִּינוּ, בִּיּוֹם שְׁמַת רַבִּי בְּטִלָּה כְּהֻנָּה, כְּלוּמֹר דֹּאשְׁתַּקִּין בִּיהָ), דְּלֹא שְׂרָא עֲלֵייהוּ רוּחַ מִסַּבָּא - רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר, כֹּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, אֵין מִיתָתוֹ עַל יְדֵי יֵצֵר הָרַע, מִשׁוֹם (שֶׁהוּא נַחֲשׁ, וְהוּא מִלֵּאךְ הַמוֹת, אֵלָּא מִיתַתָם בְּנִשְׁקִיָּה, שֶׁכָּתוּב 'שְׁקִנִּי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ', כְּלוּמֹר, עַל פִּי ה', וְהִיא הַנִּשְׁקִיָּה שֶׁהִיא דְּבִיקוּתָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ בְּעֵקֶר, וְאוֹתוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה) שֶׁהַתְּחִיב בְּעֵץ הַחַיִּים וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ, וְלִכֵּן צִדִּיקִים שֶׁמִּשְׁתַּדֵּלִים בְּתוֹרָה לֹא נִטְמָא גּוֹפָם (אֵלָּא הוּא טְהוֹר, כְּמוֹ אֵלִיהוּ בֵּית הַקְּבֻרֹת שֶׁמַּצְאוּ אוֹתוֹ רַבְּנָן וְשִׁאִילוּ אוֹתוֹ, וְלֹא כֹהֵן הוּא מֵר, אָמַר לֵהֶם, צִדִּיקִים לֹא טְמָאִים בְּמִיתָתָם, כְּמוֹ שֶׁשִּׁנֵּינוּ, בִּיּוֹם שְׁמַת רַבִּי בְּטִלָּה כְּהֻנָּה, כְּלוּמֹר שֶׁהִתְעַסְקוּ בּוֹ) שֶׁלֹּא שְׂרַתָּה עֲלֵיהֶם רוּחַ טְמָאָה]. וְכַהֲנֵת רַבִּינוּ עֲתָה שֶׁלֹּא הָרִיחַ כֹּהֵן אֵין הַצַּדִּיקִים מִטְמָאִים בְּמִיתָתָם, כֵּן מְבֹאֵר בְּעִירּוֹן לֵנָר (יְבֻמוֹת סא, א; נדה ע, ב) וּבְפִנְסֵי יוֹת (בְּפִרְשֵׁתִינוּ) וּבִפְנֵי עֵינֵים וּבִרְשׁ"ש (בְּחוֹסְפוֹת כְּתוּבוֹת שֶׁם). וְכַדְבְּרִי הַשֹּׁפֵתִי כֹהֵן, כְּתִבְּ כַּד הַקָּמַח (שֶׁם) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מִיתַת נִשְׁקִיָּה וְכו',

זֶה לִשְׁוֹן הַזּוֹהַר (פְּרִשְׁת וַיִּשְׁלַח קֶסֶם, א), רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר, כֹּל מֵאֵן דֹּאשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא לְשִׁמְהָ, לֹא מִיתַתִּיהָ עַל יֵדָא דִּיצֵר הָרַע, בְּגִין (גְּלִיין - דְּהוּא נַחֲשׁ וְהוּא מִלֵּאכָא דְּמוֹתָא. אֵלָּא מִיתַתְהוֹן בְּנִשְׁקִיָּה דְּכַתִּיב (שִׁיר הַשִּׁירִים א, ב) 'שְׁקִנִּי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ', כְּלוּמֹר, עַל פִּי ה', וְהִיא הַנִּשְׁקִיָּה דְּהִיא דְּבִיקוּתָא דְּנִפְשָׁא בְּעִיקְרָא, וְהִיא דֹּאשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא) דֹּאשְׁתַּקִּין בְּאֵילָנָא דְּחִי וְלֹא אֲרַפִּי מִנִּיהָ, וּבְגִין כֵּךְ צִדִּיקָא דְּמִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא לֹא מִסְתַּבֵּי גּוֹפָא דְּלִהוֹן (אֵלָּא הוּא דְּכִי כְּנוֹן אֵלִיהוּ בְּכִי קַבְרִי דֹּאשְׁכַּחוּהוּ רַבְּנָן וְשִׁאִילוּ לִיהָ, וְלֹא כֹהֵן הוּא מֵר. אָמַר לֵן, צִדִּיקָא לֹא מִסַּבִּי בְּמִיתַתְהוֹן, כְּמָה דְּתַנִּינוּ, בִּיּוֹם שְׁמַת רַבִּי בְּטִלָּה כְּהֻנָּה, כְּלוּמֹר דֹּאשְׁתַּקִּין בִּיהָ), דְּלֹא שְׂרָא עֲלֵייהוּ רוּחַ מִסַּבָּא - רַבִּי אֱלֶעָזָר אָמַר, כֹּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, אֵין מִיתָתוֹ עַל יְדֵי יֵצֵר הָרַע, מִשׁוֹם (שֶׁהוּא נַחֲשׁ, וְהוּא מִלֵּאךְ הַמוֹת, אֵלָּא מִיתַתָם בְּנִשְׁקִיָּה, שֶׁכָּתוּב 'שְׁקִנִּי מְנִשְׁקוֹת פִּיהוּ', כְּלוּמֹר, עַל פִּי ה', וְהִיא הַנִּשְׁקִיָּה שֶׁהִיא דְּבִיקוּתָא שֶׁל הַנֶּפֶשׁ בְּעֵקֶר, וְאוֹתוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה) שֶׁהַתְּחִיב בְּעֵץ הַחַיִּים וְלֹא הִרְפָּה מִמֶּנּוּ, וְלִכֵּן צִדִּיקִים שֶׁמִּשְׁתַּדֵּלִים בְּתוֹרָה לֹא נִטְמָא גּוֹפָם (אֵלָּא הוּא טְהוֹר, כְּמוֹ אֵלִיהוּ בֵּית הַקְּבֻרֹת שֶׁמַּצְאוּ אוֹתוֹ רַבְּנָן וְשִׁאִילוּ אוֹתוֹ, וְלֹא כֹהֵן הוּא מֵר, אָמַר לֵהֶם, צִדִּיקִים לֹא טְמָאִים בְּמִיתָתָם, כְּמוֹ שֶׁשִּׁנֵּינוּ, בִּיּוֹם שְׁמַת רַבִּי בְּטִלָּה כְּהֻנָּה, כְּלוּמֹר שֶׁהִתְעַסְקוּ בּוֹ) שֶׁלֹּא שְׂרַתָּה עֲלֵיהֶם רוּחַ טְמָאָה]. וְכַהֲנֵת רַבִּינוּ עֲתָה שֶׁלֹּא הָרִיחַ כֹּהֵן אֵין הַצַּדִּיקִים מִטְמָאִים בְּמִיתָתָם, כֵּן מְבֹאֵר בְּעִירּוֹן לֵנָר (יְבֻמוֹת סא, א; נדה ע, ב) וּבְפִנְסֵי יוֹת (בְּפִרְשֵׁתִינוּ) וּבִפְנֵי עֵינֵים וּבִרְשׁ"ש (בְּחוֹסְפוֹת כְּתוּבוֹת שֶׁם). וְכַדְבְּרִי הַשֹּׁפֵתִי כֹהֵן, כְּתִבְּ כַּד הַקָּמַח (שֶׁם) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מִיתַת נִשְׁקִיָּה וְכו',

שֶׁאֵף מִדְּבָרֵי הָר"ח עֲצָמוּ מוֹכַח הָכִי, דְּקָאָמַר, שֶׁהִפְחֵן הָיָה מִתֵּר לֹא לְהַטְמֵא, עַב"ל. דְּשִׁמְעַ מִינָהּ שִׁישׁ הַטְמָאָה. וְעוֹד, דְּהַש"ס לֹא הָיוּ לִיָּה לֹאֹר מִבְּטָלָה 'קִדְשָׁה', אֲלֵא אֲדַרְבָּא, בְּטָלָה 'הַטְמָאָה'.

דְּסוּטָה דָּף כ' (עמוד ב), וְעִינֵין שָׁם. וְאִי אִמְרַת שְׁהַצְדִּיקִים אֵינָם מְטַמְּאִים, הִיכִי גְמָרִינֵן מִיּוֹסֵף לְשָׂאָר מִתִּים, וְהֵלֵא יוֹסֵף הָיָה צָדִיק וְלֹא הָיָה מְטַמְּא. וְעַל פְּרָחֻד לֹאֹר, שְׁנֵם הַצְדִּיקִים מְטַמְּאִים. וְעוֹד,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

הָכִי - שֶׁאֵף הַצְדִּיקִים מְטַמְּאִים בְּמִיתַתָם, וְשֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הַש"ךְ, דְּקָאָמַר, שֶׁהִפְחֵן הָיָה מִתֵּר לֹא לְהַטְמֵא, עַב"ל. דְּשִׁמְעַ מִינָהּ שִׁישׁ הַטְמָאָה, אֲלֵא שֶׁלֹּכְהֵן הוֹתֵר לְהַטְמֵא לְכַבּוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי, שֶׁמַּחֲמַת הַכְּבוֹד הָרַב שֶׁהָיוּ חִיבִים לַתֵּת לוֹ בְּמוֹתוֹ, הָיָה דִּינוֹ כְּמַת מְצוּה, שְׁמוֹתָר לְכַהֵן לְהַטְמֵא לוֹ.²²

וְעוֹד, דָּאָם כְּדִבְרֵי הַשְּׁפָתִי כַהֵן, שְׁהַצְדִּיקִים אֵינָם מְטַמְּאִים, הַש"ס לֹא הָיוּ לִיָּה לֹאֹר, שְׁבָאוֹתוֹ יוֹם שְׁמַת רַבִּי בְּטָלָה הַקִּדְשָׁה, שְׁזֵה מִשְׁמַע שֶׁהַטְּמוּמָה הִיָּתָה קִיָּימָה, אֲלֵא שֶׁקְּדוּשַׁת הַכַּהֲנִים בְּטָלָה, אֲזָא אֲדַרְבָּא הַגְּמָרָא הִיָּתָה צְרִיכָה לֹאֹר, בְּטָלָה הַטְמָאָה - שֶׁהַנוּגַע בְּרַבִּי אֵינוֹ נְטֵמָא, מִפְּנֵי שֶׁהָיָה צָדִיק.

בְּגִמְרָא בְּפֶרֶק ג' דְּסוּטָה דָּף כ' (עמוד ב), וְעִינֵין שָׁם. וְאִי אִמְרַת שְׁהַצְדִּיקִים בְּמִיתַתָם אֵינָם מְטַמְּאִים בְּטוּמָאָת מַת, הִיכִי גְמָרִינֵן - הֵיִאךְ לֹמְדִים מִיּוֹסֵף לְשָׂאָר מִתִּים, שְׁמוֹתָר לְהַכְנִיסָם לְמַחֲנֵה לוֹיָה, וְהֵלֵא יוֹסֵף הָיָה צָדִיק, וְלֹא הָיָה מְטַמְּא בְּמוֹתוֹ, וְלֹכֵן הָיָה מוֹתֵר לְהַכְנִיסוֹ לְמַחֲנֵה לוֹיָה, מַה שֶּׁאֵינֵן כֵּן שֶׁאֵר מִתִּים הַמְטַמְּאִים, וְגַם אֵלֹ שְׁנֵטְמָאוּ לָהֶם, אִפְשֵׁר שֶׁאִסּוּרָה כְּנִיסַתָם לְמַחֲנֵה לוֹיָה.

וְעַל פְּרָחֻד צָרִיךְ לֹאֹר, שְׁמַמָּה שְׁלֹמְדִים מִמֶּשֶׁה שֶׁלֹּקַח אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף, שְׁטֵמָא מַת מוֹתֵר לְהַכְנִס לְמַחֲנֵה לוֹיָה, מוֹכַח, שְׁנֵם הַצְדִּיקִים מְטַמְּאִים בְּמִיתַתָם אֵת הַנוּגַעִים בָּהֶם, וְאֵת הַנְּכַסִּים בְּאוּהֹלָם.²³

וְעוֹד, שֶׁאֵף מִדְּבָרֵי הָר"ח עֲצָמוּ מוֹכַח

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

מְטַמְּאִים כִּיּוֹן שֶׁנִּפְשׁ הַצְדִּיק עִידִיין נִמְצָאָת בְּעוֹלָם, אֲבָל לֹאֲחֵר קְבוּרַתָם אֵף הַצְדִּיקִים מְטַמְּאִים. שֶׁהִקְשָׁה מֵאֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף. כַּב. וְכִמוּ שֶׁמִּשְׁמַע בִּירוּשָׁלַיִם (בְּרֻכּוֹת פ"ג ה"א) וְזֵה לְשׁוֹנוֹ, מַהוּ שִׁיטְמָא כַהֵן לְכַבּוֹד הַנְּשִׂא, כִּד דְּמַךְ [כְּשִׁנְפִּטְר] רַבִּי יוֹדֵן נְשִׂאָה, אֲכִרְיוֹ רַבִּי יֵנְאִי וְזֵה [וְאִמְרַ], אֵינֵן כַּהֲנֵה הַיּוֹם וְכו', אִמְרַ רַבִּי נָסָא, בְּמִיתַתָן עָשׂוּ אוֹתָן כְּמַת מְצוּה. וְכַב"י (יו"ד סימָן שְׁעֵר) מְבֹאֵר שֶׁאֵף לְדִבְרֵי הָר"ח כַהֵן, הַצְדִּיקִים מְטַמְּאִים בְּמִיתַתָן, אֲלֵא שֶׁהַטְּמוּמָה הוֹתֵרָה בְּנְשִׂא שֶׁעֲשָׂאוּהוּ כְּמַת מְצוּה, שֶׁהַכֹּל מִיטְמָאִים לוֹ. וְכֵן כְּתָבוּ בְּבִיאוֹר הָר"א (שם) סָק"א, וּבְשׁו"ת יוֹת רַעֲנָן (שם). וְזֵה לְשׁוֹן הַתּוֹסֵפוֹת (כ"מ ק"ד, ב ד"ה מַה), וְכֵן מְצִינוּ כְּשֶׁהָיָה [אֲלִיהֵן] קוֹבֵר אֵת רַבִּי עֲקִיבָא, הָיָה דוּחָה, שֶׁאִמְרַ לִיָּה, וְכִי אֵינֵן כַהֵן. אִמְרַ לִיָּה, צְדִיקִים אֵינֵן מְטַמְּאִין. וְדַחָה אוֹתוֹ כֵּן מִשּׁוֹם כְּבוֹדוֹ דְּרַבִּי עֲקִיבָא, וְעִיקָר טַעְמוֹ הָיָה לְפִי שֶׁהָיָה מַת מְצוּה, לְפִי שֶׁהָיוּ יִרְאִים לְקַבְּרוֹ שֶׁהָיָה מֵהַרוּגִי מַלְכוּת. וְעִינֵין עוֹד, עֵרִיךְ לִנְר (סוֹכָה כה, ב ד"ה שְׁהִיוּ).

[הַמִּשְׁכָּן, וְחֹצֵר הַמִּשְׁכָּן]. מַחֲנֵה לוֹיָה [מְקוֹם חֲנִיַּת מֶשֶׁה רַבִּינוֹ וְהַלּוּיִים], וּמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל [מְקוֹם הַדִּגְלִים, שֶׁהָיָה מְקוֹם חֲנִיַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הָיוּ שֶׁל פְּרַסְאוֹת לְכָל צֶדֶק]. עַל פִּי רַש"י (סוּטָה שֶׁם ד"ה עִמּוֹ). בּוֹמֵן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּים, הִיָּתָה כֹּל יִירוּשָׁלַיִם עַד הָרַבִּית מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל, וְהָרַבִּית עַד שְׁעָרֵי הָעִזָּרָה מַחֲנֵה לוֹיָה, וּמַהֲעוֹרָה וּלְפָנִים מַחֲנֵה שְׁכִינָה. עַל פִּי זִבְחִים (קִטוֹ, ב). טֵמָא מַת הָיָה מְשׁוּלַח רַק מִמַּחֲנֵה שְׁכִינָה, וְהוֹתֵר לְהַכְנִס אֵף בְּמַחֲנֵה לוֹיָה. וְרַק זִבְחִים וְזִבְחֵי נְדוֹת וְיִלּוּדוֹת, וְכֵן מְצוּרַעִים, נִאֲסְרוּ לְהַכְנִס בְּמַחֲנֵה לוֹיָה. הַמְצוּרַעִים נִשְׁלַחוּ אֵף חוּץ לְמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל. עַל פִּי רַמְב"ם (הַלְכוֹת בֵּיִאָת מִקְדָּשׁ פ"ג ה"א-ד). אֲלֵא רַא שְׁו"ת מַהֲרַ"ל (סימָן קנ) שֶׁהוֹכִיחַ שְׁצִדִּיקִים מְטַמְּאִים בְּקִבְרֵיהֶם, שְׁמִי לִנְר גְּדוֹל מִיּוֹסֵף, שְׁנוּשָׂאֵי אֲרוֹנוֹ נִדְּחוּ לְפִסְחָ שְׁנִי. וְכֵן הִקְשָׁה בְּשׁו"ת יוֹת רַעֲנָן (ח"ב סימָן כו אוֹת ג), וְעִינֵין מַה שְׁכָּתָב לִיִּישֵׁב. וּבְשׁו"ת טוֹב טַעַם וְדַעַת (לְמַהֲרַ"שׁ קְלוֹגֵר זצ"ל, מֵהַדוּרָא תִּלְתֵּיתָהּ יו"ד סימָן רלו) כְּתָב לִיִּישֵׁב וְלַחֲלֹק, שְׂרִק עַד הַקְּבוּרָה אֵינֵן הַצְדִּיקִים

נִשְׁמָתָם בְּנִשְׁקָה, עִם כָּל זֶה, לֹא רָצָה
הַכָּתוּב לַחֲלֹק בִּינֵיהֶם, בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹּא
לַחֲלֹק בֵּין צַדִּיק לְצַדִּיק, כְּדֹאמְרֵינוּ הֵתֵם
בְּכִתְבוֹת פֶּרֶק הַנ"ל (קג, א), דְּרָבִי כָּל בִּי
שְׁמִי אֲתִי לְבִיתִיהּ וְכו', וְתוֹ לֹא אָתָּא,
כְּדִי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְעוֹ עַל צַדִּיקִים
הָרָאשׁוֹנִים.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

לְצַדִּיק¹⁷, ולומר, שצדיק שמת בנשיקה אינו
מטמא, וצדיק שמת על ידי מלאך המות
מטמא, מפני שעל ידי זה, יצא לעוֹ על אותן
צדיקים שמתו על ידי מלאך המות, שיאמרו
העולם שלא היו צדיקים גמורים,
וּכְדֹאמְרֵינוּ בגמרא הֵתֵם בְּכִתְבוֹת פֶּרֶק
הַנ"ל (קג, א)¹⁸, דְּרָבִי, לאחר פטירתו, כָּל בִּי
שְׁמִי אֲתִי לְבִיתִיהּ וְכו' - כל בין השמשות
של ערב שבת, היה בא לביתו, וְתוֹ לֹא אָתָּא
- כשהתחיל הדבר להתגלות, שוב לא הגיע,
כְּדִי שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא לְעוֹ עַל צַדִּיקִים
הָרָאשׁוֹנִים - שלא יאמרו שהצדיקים שלא
היה להן רשות לחזור לביתם לאחר פטירתם,
לא היו צדיקים כמו רבי¹⁹.

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

כי הכוונה לפי גשופם טהור ונקי ולא החטיא נפשם
אבל סייע לזכותה, ועל כן תעלה נפשם בנשיקה, ועל
גיוסם ישכון אור זרוע לעולם. כד. וכעין זה
כתב בישמח משה שם. כה. לשון הגמרא, כל
בי שמישהו היה איתי לביתיה, ההוא בי שמשא, אתאי
שבבתא קא קריה אבא [פעם אחת בבין השמשות
של ערב שבת, אירע, שבאה שכינה אחת, וקראה
בפתח השער], אמרה אמתיה, שתיקו, דרבי יתיב
[תשתיק ואל תפריע עכשיו, שהרי רבי יושב כעת
בבית], כיון דשמע [רבי], שנודע הדבר שבא לביתו],
שוב לא אתא [שוב לא חזר רבי לביתו, כדין שלא
להוציא לעוֹ על צדיקים הראשונים. כו. ואף
שהשפתי כהן, וכן הרמב"ן, ספר החינוך, וכד הקמח
הנ"ל, כתבו שצדיקים אינם מטמאים, כיוונתם
שהסברא היתה נותנת שלא יטמאו, אבל למעשה
הדין הוא שמטמאים, כדי שלא להוציא לעוֹ על שאר
הצדיקים שלא מתו בנשיקה. ולפי זה צריך לומר,
שמה שכתב השפתי כהן, שביום שמת בו רבי בטלה

וּכְדִי שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה זֶה לְפָרוּשׁ הַשְּׁפָתִי
בְּהֵן הַנ"ל, דְּהָא טַעְמָא רַבָּה
קָאָמַר. ועוד, שָׂאף מְפָרְשִׁים אֲחֵרִים
(ראה רמב"ן במדבר יט, ב) כְּתָבוּ, שֶׁהַצַּדִּיקִים
שְׂאִינָם מֵתִים עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת, אֵינָם
מְטַמְּאִים. צָרִיךְ לוֹמַר, שָׂאף עַל פִּי שְׁלֹפִי
הָאֵמֶת אֵינָם מְטַמְּאִים, שֶׁהָרִי יִצְאָתָהּ

צדיקים גמורים מטמאים

רק כדי שלא להוציא לעוֹ על צדיקים אחרים

וּכְדִי שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה זֶה לְפָרוּשׁ הַשְּׁפָתִי בְּהֵן
הַנ"ל, דְּהָא טַעְמָא רַבָּה - טעם גדול וחשוב
קָאָמַר הַש"ך, ולכאורה צדקו דבריו. ועוד,
שָׂאף מְפָרְשִׁים אֲחֵרִים²⁰ כְּתָבוּ, שֶׁהַצַּדִּיקִים
שְׂאִינָם מֵתִים עַל יְדֵי מִלְאָךְ הַמּוֹת, אֵלֹא
בְּנִשְׁקָה, אֵינָם מְטַמְּאִים. צָרִיךְ לוֹמַר, שָׂאף
עַל פִּי שְׁלֹפִי הָאֵמֶת אֵינָם מְטַמְּאִים - לא היה
ראוי שיטמאו, שֶׁהָרִי יִצְאָתָהּ נִשְׁמָתָם
בְּנִשְׁקָה, ולא על ידי מלאך המות, והטומאה
שהמת מטמא, אינה אלא מפני שמלאך
המות המיתו, עִם כָּל זֶה, לֹא רָצָה הַכָּתוּב
לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם, בְּשִׁבְלִי שֶׁלֹּא לְחַלֵּק בֵּין צַדִּיק

כג. זה לשון הרמב"ן (במדבר יט, ב), וטעם טומאת
המת, בעטיו של נחש, כי הנפטרים בנשיקה לא
יטמאו מן הדין, והוא שאמרו צדיקים אינם מטמאין.
[וראה בתורת האדם להרמב"ן, שרק מטעם קורבה
מותר לכהן לטמאות לצדיקים, ולא משום שאין
מטמאין, ולפי דברי רבנו דלהלן אין כאן סתירה,
שלמעשה הושוו הצדיקים לשאר כל אדם ומטמאים].
וזה לשון החינוך (מצוה רסג), וגוף האדם המת, פירשו
חכמים שהוא אבי אבות הטומאה, כלומר שיש לו
טומאה חזקה עד מאד, למעלה מכל טומאה. והענין
הוא, כי בהפרד מעליו צורת השכל החיה הטובה,
וישאר הוא לבדו, בשגם הוא בשר פחות וגרוע
ומשתוקק אל הרעות, וגם ברעתו רבה החטיא הנפש
היקרה בעודה שוכנת אצלו, על כן ראוי שיטמא כל
סביביו, בהתפשט מעליו כל הודו וזהו נפשו, ולא
נשאר בו כי אם החומר הרע וכו', וראיתי רמז אל
הטעם הזה שכתבתי בטומאת המת, שאמרו זכרונם
לברכה כי הצדיקים גמורים אינם מטמאין, ולפי הדומה

וְאֵת כָּאן כָּתַב 'זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם
כִּי יָמוּת וְכו', יִטְמָא שְׁבַעַת
יָמִים, כְּלוּמַר, תּוֹרָה אַחַת לְכָל
הַמֵּתִים שְׁיִטְמָאוּ, אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ
בָּהֶם צְדִיקִים, שֶׁהִסְבִּירָא נִוְתְּנָת שְׁלֵא
יִטְמָאוּ, וְכֵן הוּא לְפִי הָאֱמֶת, הוּאִיל
שִׁינְצִתָּה נִשְׁמָתָם בְּנִשְׁקָה, אִין טְמָאָה
בָּהֶם כְּנ"ל. אֲפֹלוּ הָכִי, הִנֵּנִי בָּהֶם
יִטְמָא.

וּמַעֲתָה נָבֵא לְבָאֵר הַכְּתוּב 'זֹאת
הַתּוֹרָה אֲדָם' וְכו', עַל דֶּרֶךְ
שְׁדִרְשׁוּ רַז"ל (ובחסים כו, ב; נדה מ, ב), 'זֹאת
תּוֹרַת הָעֵלֶה' (ויקרא ו, ב), תּוֹרָה אַחַת
לְכָל הָעוֹלָיִם, אֲפֹלוּ פְּסוּלִים, שְׁאֵם עָלוּ
לֹא יִרְדּוּ. וְכֵמוּ שְׁפָרַשׁ רַשִׁי וְ"ל שֵׁם,
שְׁכַתָּב 'זֹאת תּוֹרַת הָעֵלֶה' לְפִי
שֶׁהִסְבִּירָא הֵיחָה נִוְתְּנָת שֶׁהִפְסוּלִים
יִרְדּוּ.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

וְדִין אֶחָד שׁוֹה, לְכָל הַקְּרִבּוּנוֹת הָעוֹלָיִם, וְזֶה
מִלְמַד, שֶׁאֵף הַפְּסוּלִים אִם עָלוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ,
לֹא יִרְדּוּ.

'זֹאת הַתּוֹרָה' - תּוֹרָה אַחַת לְכָל הַמֵּתִים,
שֶׁמִּטְמָאִים הַנוֹגְעִים בָּהֶם

וְלִפִּי זֶה יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁאֵף כָּאן כָּתַב
בַּפְּסוּק 'זֹאת הַתּוֹרָה אֲדָם כִּי יָמוּת וְכו'
יִטְמָא שְׁבַעַת יָמִים, כְּלוּמַר, כְּדִי לְלַמֵּד,
שִׁישׁ תּוֹרָה אַחַת - דִּין אֶחָד הַשּׁוֹה, כְּכָל
הַמֵּתִים שְׁיִטְמָאוּ, אֵף עַל פִּי שֵׁשׁ בָּהֶם
- בִּינֵיהֶם צְדִיקִים, שֶׁהִסְבִּירָא נִוְתְּנָת שְׁלֵא
יִטְמָאוּ, וְכֵן הוּא לְפִי הָאֱמֶת, שֶׁהוּאִיל
שִׁינְצִתָּה נִשְׁמָתָם בְּנִשְׁקָה, וְלֹא עַל יְדֵי
מִלָּאךְ הַמּוֹת, אִין טְמָאָה בָּהֶם, כְּנ"ל -
כְּדִבְרֵי הַשְּׁפָטִי כֹהֵן. אֲפֹלוּ הָכִי, הִנֵּנִי
בָּהֶם יִטְמָא, כְּדִי שְׁלֵא לַחֲלֹק בֵּין צְדִיק
לְצְדִיק.

וּמַעֲתָה, נָבֵא לְבָאֵר הַכְּתוּב 'זֹאת
הַתּוֹרָה אֲדָם' וְכו', עַל דֶּרֶךְ שְׁדִרְשׁוּ
רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל בַּגְמָרָא (ובחסים כו, ב; נדה מ, ב)¹⁰,
עַל הַפְּסוּק (ויקרא ו, ב)¹¹ 'זֹאת תּוֹרַת הָעֵלֶה'
תּוֹרָה אַחַת לְכָל הָעוֹלָיִם - דִּין אֶחָד נִוְהַג
בְּכָל הַקְּרִבּוּנוֹת הָעוֹלָיִם עַל הַמִּזְבֵּחַ, שֶׁאֲפֹלוּ
קְרִבּוּנוֹת הַפְּסוּלִים, שְׁאֵם כָּבוֹר עָלוּ עַל
הַמִּזְבֵּחַ, לַהֲקִטִּיר, לֹא יִרְדּוּ - אִין מוֹרִידִים
אוֹתָם מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ, אִלָּא מַקְטִירִים אוֹתָם.
וְכֵמוּ שְׁפָרַשׁ רַשִׁי וְ"ל שֵׁם¹², שְׁכַתָּב
הַפְּסוּק, 'זֹאת תּוֹרַת הָעֵלֶה', לְפִי שֶׁהִסְבִּירָא
הֵיחָה נִוְתְּנָת שֶׁהִפְסוּלִים יִרְדּוּ, וְלִכְךָ כְּתוּב
'זֹאת תּוֹרַת הָעֵלֶה', לְלַמֵּד שִׁישׁ 'תּוֹרָה אַחַת',

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

הָעוֹלִין שֶׁאִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ. כַּח. לְשׁוֹן הַפְּסוּק,
'צוּ אֶת אֲהֲרֹן וְאֶת בְּנָיָו לְאֵמֹד זֹאת תּוֹרַת הָעֵלֶה הוּא
הָעֵלֶה עַל מוֹקֶדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלֵּילָה עַד הַבֹּקֶר
וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ תִּקְרָא בּוֹ'. כַּט. זֶה לְשׁוֹן רַשִׁי
(ויקרא ו, ב), 'זֹאת תּוֹרַת הָעוֹלָה' וְגו', וְלַלְמַד עַל
הַפְּסוּלִין אִיזָה אִם עָלָה יִרְד, וְאִיזָה אִם עָלָה לֹא יִרְד,
שֶׁכֵּל 'תּוֹרָה' לְרִבּוּת הוּא בֵּא, לוֹמַר, תּוֹרָה אַחַת לְכָל
הָעוֹלָיִם, וְאִפִּילוּ פְּסוּלִין, שֶׁאִם עָלוּ לֹא יִרְדּוּ. וּבִפְרִוּשׁ
הַרַע"ב 'עֶמֶר נֶקֶא' (עַל רַשִׁי) כְּתַב, שֶׁאִם לֹא הִיָּה
כְּתוּב לֹא הִרְבִּיבּוּ [תּוֹרַת], וְלֹא הִמְיֻעוּט [הִיא],
הוּא אִמִּינָא שֶׁהִסְבִּירָא נִוְתְּנָת שֶׁכֵּל הַפְּסוּלִין אִם עָלוּ
לֹא יִרְדּוּ.

כַּהֲנוּנָה, לְפִי שֶׁכֵּמוּ שְׁבַחֲיָהֶם טַהֲרוּ נִשְׁמָתָן אֵף עַל
פִּי שְׁהִיָּה בַּגּוֹף, כֵּן אַחֵר פְּרִידָתָם, הִינֵנו שֶׁכֵּן הִיָּה
רְאוּי לְהִיּוֹת, אֲבָל לֹא שֶׁכֵּן הִיָּה דִּין לְמַעֲשֶׂה.
כַּז. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר, 'עוֹלָה', אִין לִי
אַלֵּא עוֹלָה כְּשֶׁרָה, מִנִּין לְרִבּוּת שְׁנִשְׁחַטָּה בְּלִילָה,
וְשִׁנְשַׁף דְּמָה, וְשִׁינְצִת דְּמָה חוּץ לְקַלְעִים, וְהִלָּן,
וְהִיוֹצֵא, וְהִטְמָא, וְשִׁנְשַׁח חוּץ לְזִמְנוּ וְחוּץ לְמִקְוָמוּ,
וְשִׁקְיָבְלוּ פְּסוּלִין וְזִרְקוּ אֶת דְּמָה, וְהִנִּיתִין לְמַעֲלָה
שְׁנָתֵן לְמַטָּה, וְהִנִּיתִין לְמַטָּה שְׁנָתֵן לְמַעֲלָה,
וְהִנִּיתִין בְּפָנִים שְׁנָתֵן בַּחוּץ, וְהִנִּיתִין בַּחוּץ שְׁנָתֵן
בְּפָנִים, וְהִפְסַח וְהַחֲטָאת שְׁשַׁחֲטֵן שְׁלֵא לְשַׁמֵּן, מִנִּין
לְלַמֵּד לוֹמַר 'תּוֹרַת הָעוֹלָה' רִיבָה, תּוֹרָה אַחַת לְכָל

ח

כִּי כָּךְ הָיְתָה שְׂאֵלַת יִשְׂרָאֵל שְׁאָמְרוּ (פסוק ד) 'לָמָּה נָמוּת אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ'. וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, דְּמִילָתָא דְּפִשְׁטָא הִיא שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹתֵן לְכָל בְּרִיָּה דִּי מַחְסוּרָה, וְהוּא בִּרְחֻמָּיו זֶן מִקְרָנִי רִאמִּים עַד בִּיצֵי בָנִים (שבת קו, ב).

'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם' (במדבר כ, ח), פִּרְשׁ רַש"י, מְלַמֵּד שְׁחַם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. מְקַשִּׁים, מִנָּא לִיָּה לְרַש"י לְלַמֵּד שְׁחַם וְכו', דִּילְמָא לְכָךְ נֹאמַר 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם',

פסוק
'והשקית'
את העדה'
וכו' פרוש
רש"י מלמד
שחם
הקדוש ברוך
הוא על
ממונם של
ישראל

זרע שמשון המבאד

ח

ביאור הלימוד שהקב"ה חס על הבהמות להשקותם, משום שהיו ממונם של ישראל

הבהמות, שֶׁהָרִי אָמְרוּ (פסוק ד) 'לָמָּה נָמוּת אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ', וְעַל כֵּן הָשִׁיב הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה, שִׁישְׁקָה אוֹתָם וְאֵת בְּהֵמָתָם, כְּשָׁאֲלָתָם.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי רַש"י, דְּמִילָתָא דְּפִשְׁטָא הִיא - שְׁדָּבָר פְּשוּט הוּא, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹתֵן לְכָל בְּרִיָּה דִּי מַחְסוּרָה - מַה שְּׁחָסָר לָהּ לְמַחֲיִיתָהּ, וְהוּא בִּרְחֻמָּיו זֶן אֶת כָּל בְּרִיּוּתָהּ, מִקְרָנִי רִאמִּים - מִיֵּן חֵיהּ גְּדוּלָּה, עַד בִּיצֵי בָנִים - מִיֵּן שְׂרָץ קִטְן מְאֹד, כְּלוּמַר, מִגְּדוֹל וְעַד קִטְן (שבת קו, ב).¹ וְאֵם כֵּן, כִּיצַד נִלְמַד מִכָּאן שֶׁהַקַּב"ה חָס עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

דקדוקים בלימוד שחם הקב"ה על בהמתם של ישראל
עַל הַפְּסוּק (במדבר כ, ח) **'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם'** - בְּהֵמָתָם, פִּרְשׁ רַש"י,² מְלַמֵּד שְׁחַם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מְמוֹנָם - נִכְסֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְלִכְךָ צִוִּיהַ לְהַשְׁקוֹת גַּם אֶת בְּהֵמָתָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָמוּתוּ בְּצָמָא, וְלֹא יֵאָבְדוּ נִכְסֵיהֶם.

מְקַשִּׁים הַמְּפֹרָשִׁים,³ מִנָּא לִיָּה - מִנִּין לוֹ לְרַש"י לְלַמֵּד מִפְּסוּק זֶה, שְׁחַם וְכו' הַקַּב"ה עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, דִּילְמָא - שְׁמַא לְכָךְ נֹאמַר 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֶת בְּעִירָם', כִּי כָּךְ הָיְתָה שְׂאֵלַת יִשְׂרָאֵל - שִׁבְקִישׁוּ גַם עֲבוּר

ציונים ומקורות

ה. לשון הגמרא, והאמר מר, יושב הקדוש ברוך הוא זון מקרני ראמים ועד ביצי כינים. וזה לשון הגמרא בעבודה זרה (ג, ב), והא אמר רב יהודה אמר רב, שתים עשרה שעות הוי היום, שלש הראשונות הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה, שניות יושב ודן את כל העולם כולו, כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה, עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים, שלישיות יושב זון את כל העולם כולו, מקרני ראמים עד ביצי כנים.¹ נראה שקושיית רבינו היא, שבפשוט נראה מפירוש רש"י, שמה שציוה הקב"ה להשקות את הבהמות, היה משום שהקב"ה חס על ממונם של ישראל. ועל זה קשה, שגם בלי זה בודאי היה הקב"ה מצווה להשקותם, שהרי הקב"ה זון את כל ברייתו.

א. לשון הפסוק, 'קח את המטה והקהל את העדה אמה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאת להם מים מן הסלע והשקית את העדה ואת בעירם'. ב. לשון רש"י, 'ואת בעירם', מכאן, שחם הקדוש ברוך הוא על ממונם של ישראל. וזה לשון הגמרא (מנחות עו, ב), אמר רבי אלעזר, התורה חסה על ממונן של ישראל, היכא רמיזא, דכתיב 'והשקית את העדה ואת בעירם'. ג. ביאורי מהרא"י (לבעל היתרומת הדשן, פסוק ח) הובא בשפתי חכמים, באר היטב (להרב משה מת זצ"ל בעל 'מטה משה', בפרשתנו על פירוש רש"י). וכן הקשה בדברי דוד (פסוק ח). ד. לשון הפסוק, 'לָמָּה הִבַּאתָם אֶת קְהֵל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ'.

בְּהֵמָה 'תוֹשִׁיעַ ה'". וְהִיְתִי אוֹמֵר, שְׂאֵף
כָּאֵן הַשְּׁמִיעֵנוּ הַכְּתוּב 'וְאֵת בְּעִירִם',
לֹאֵמֵר שְׂבֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת הֵיוּ הַמִּים
לְיִשְׂרָאֵל.

מִשׁוֹם הָכִי, כָּתַב רִש"י מְלֻמָּד וְכו',
דְּמַדְכָּתַב 'וְאֵת בְּעִירִם' מוֹכַח
שֶׁהַבְּהֵמוֹת הֵיוּ טַפְלִים לָהֶם. דְּאִי לֹאֵו

וַיֵּשׁ לֹאֵמֵר, שֶׁהַצֶּרֶף רִש"י לְפָרֵשׁ כֶּה,
מִשׁוֹם שֶׁהָיָה מְקוֹם לְטָעוֹת
וְלֹאֵמֵר, דְּיִשְׂרָאֵל לֹא הֵיוּ זֻכִּים, וְכֹא לָהֶם
מִים בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ
בְּעוֹבְדָא דְאֶלְכַסְנֵדְרוֹס מוֹקְדוֹן (ויק"ר כו, א),
חֵיכּוֹן בְּגִין בְּעִירָא דְקִיק, מְטָרָא נְחִית,
'אָדָם וּבְהֵמָה' (תהלים לו, ז), אָדָם בְּזֻכּוֹת

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְבָאָר

וְדוֹרִשִׁים אֵת הַפְּסוּק, אָדָם בְּזֻכּוֹת בְּהֵמָה
'תוֹשִׁיעַ ה'".

וְלֹכֵן הִיְתִי אוֹמֵר, שְׂאֵף כָּאֵן הַשְּׁמִיעֵנוּ
הַכְּתוּב 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֵת בְּעִירִם',
לֹאֵמֵר שֶׁרַק בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת, הֵיוּ הַמִּים
לְיִשְׂרָאֵל, אֲבָל הֵם מִצֵּד עֲצָמָם לֹא הֵיוּ
רְאוּיִים לִכְךָ^ט.

מִשׁוֹם הָכִי - כְּדִי לְהוֹצִיא מִסְבְּרָא זֶה, כָּתַב
רִש"י, מְלֻמָּד וְכו' שְׁחַס הַקַּב"ה עַל מִמוֹנָם
שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהֵינּוּ שִׁישְׂרָאֵל הֵיוּ רְאוּיִים מִצֵּד
עֲצָמָם, שִׁינִתְּנָן לָהֶם מִים, דְּמַדְכָּתַב 'וְהִשְׁקִיתָ
אֶת הָעֵדָה וְאֵת בְּעִירִם', עִם תִּיבַת 'וְאֵת',
מוֹכַח, שֶׁהַבְּהֵמוֹת הֵיוּ טַפְלִים לָהֶם, וְהֵם
נִיצְלוּ בְּזֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל. דְּאִי לֹאֵו הָכִי - שֶׁאִם
הִטְעַם שֶׁהַקַּב"ה הוֹצִיא מִים מִן הַסֵּלַע, לֹא

בְּנֵי אָדָם שְׂאִינִם רְאוּיִים לְמוֹנָן, נִיזוֹנִים בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת

וַיֵּשׁ לֹאֵמֵר, שֶׁהַצֶּרֶף רִש"י לְפָרֵשׁ כֶּה, מִשׁוֹם
שֶׁהָיָה מְקוֹם לְטָעוֹת וְלֹאֵמֵר, דְּיִשְׂרָאֵל לֹא הֵיוּ
זֻכִּים - לֹא הִיָּה לָהֶם זֻכּוֹת, וְלֹא הֵיוּ רְאוּיִים
מִחֲמַת מַעֲשֵׂיהֶם לִתֵּת לָהֶם מִים לִמְחִייתָם, וְכֹא
לָהֶם מִים רַק בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ
בְּעוֹבְדָא - בְּמַעֲשֵׂה דְאֶלְכַסְנֵדְרוֹס מוֹקְדוֹן מֶלֶךְ
יוֹן, בְּמַדְרַשׁ (ויק"ר כו, א)^י, שֶׁאִמֵּר לוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁל
מַדִּינַת אֶפְרַיקָא, חֵיכּוֹן - לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, שֶׁאִתָּם
בְּעֲצָמָם, מִחֲמַת רִשְׁעֵתָם, אֵינֻכֶּם רְאוּיִים, לֹא
לְגַשֵּׁם, וְלֹא לְזוֹרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ, אֲלֵא בְּגִין בְּעִירָא
דְקִיק, מְטָרָא נְחִית - בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת הַדְּקוֹת
שְׁבִינִיכֶם, שֶׁלֹּא חֲטָאוּ, אִתָּם נִיצְלוּ, וְהַגִּשֵּׁם
יּוֹרֵד לָכֶם, וְהַשֶּׁמֶשׁ זּוֹרַחַת עֲלֵיכֶם, וְכִמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים לו, ז)^י 'אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'".

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

לְאַלְכַסְנֵדְרוֹס] תַּפַּח רוּחִיהָ דִּהְיוּ גִבְרָא [לְשׁוֹן קִלְלָה,
תַּצָּא רוּחוֹ שֶׁל אִישׁ זֶה - אֲלַכְסֵנְדְרוֹס, שְׁדִיבֵר כֵּן,
וְהָרָאָה אֶת רַעַת לְבוֹן, בְּזֻכּוֹת בְּעִירָא דְקִיקָא, שְׁמַשָּׁא
דְּנַחֲנָה עֲלִיכּוֹן, וּמִיטְרָא דְנַחֲתָה עֲלִיכּוֹן [בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת
הַדְּקוֹת, הַשֶּׁמֶשׁ זּוֹרַחַת עֲלֵיכֶם, וְהַגִּשֵּׁם יּוֹרֵד לָכֶם],
אִמְטוּ בְּעִירָא דְקִיקָא, אִתּוֹן מִשְׁתַּזְבִּין [כִּי רַק בְּזֻכּוֹת
הַבְּהֵמוֹת הַדְּקוֹת, אִתָּם נִיצְלוּ, אֵף עַל פִּי שֶׁאִתָּם
רִשְׁעִים], הִדָּא הוּא דְכָתִיב 'אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'".
אָדָם בְּזֻכּוֹת בְּהֵמָה, תוֹשִׁיעַ ה'. ח. לְשׁוֹן
הַפְּסוּק, 'צִדְקָתְךָ כְּהִרְרִי אֶל מִשְׁפָּטְךָ תִּהְיֶה רַבָּה אָדָם
וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'". ט. וּבִשְׁפָתַי כָּהֵן (בְּפִרְשֵׁינִי)
ד"ה וְלִמָּה] בִּיָּאֵר כֵּן, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אִמְרוּ 'אֲנַחְנוּ
וּבְעִירָנוּ', לֹאֵמֵר שֶׁהַקַּב"ה מִרְחָם עַל עוֹלָמוֹ אִפִּילוּ
בְּשִׁבְלֵי הַבְּהֵמוֹת וְכו', כֵּן אִמֵּר כָּאֵן אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ,
אִם אֵין אֲנוּ רְאוּיִים יִתֵּן לָנוּ בְּשִׁבְלֵי הַבְּהֵמוֹת שְׁלָנוּ. וְכֵן
בִּיָּאֵר בְּחוֹט שֶׁל חֲסֵד (כ, ד). י. שְׁתִּיבַת 'וְאֵת'
מִוִּרָה עַל הִיּוֹת הַבְּהֵמוֹת טַפְלוֹת לְהַעֲדָה. וְכַעֲיֵן מַה

ז. וְכֵן בִּירוּשְׁלַיִם (ב"מ פ"ב ה"ה). לְשׁוֹן הַמַּדְרַשׁ
[מִתְחִילָה מְבוֹאֵר שֶׁם, שֶׁאֲלַכְסֵנְדְרוֹס מוֹקְדוֹן, כְּשֶׁהִגִּיעַ
לְמַדִּינַת אֶפְרַיקָה, רָאָה אֵיךְ שְׁשִׁנִּים מֵאֲנָשֵׁי מַדִּינָתוֹ,
מוֹכֵר שְׂדֵה וְהַקּוֹנָה, בָּאוּ לְמַשְׁפֵּט לִפְנֵי מֶלֶךְ אֶפְרַיקָה,
כִּי קוֹנֵה הַשְּׂדֵה מִצָּב בְּשְׂדֵה מִטְמוֹן, וְרָצָה לְהִשְׁכִּיב
לְמוֹכֵר, הַמּוֹכֵר סִירַב לִקְבֹּל אֶת הַמִּטְמוֹן, וּפְסַק מֶלֶךְ
אֶפְרַיקָה, שְׁצִרִיךְ לִשְׁדוֹךְ בְּנוֹ שֶׁל זֶה עִם בְּתוֹ שֶׁל זֶה,
וְלִתֵּת לָהֶם אֶת הַמִּטְמוֹן. וְעַל כֵּךְ אִמֵּר אֲלַכְסֵנְדֵּר
מוֹקְדוֹן, שֶׁאִם הִיָּה בֹא דִין כֹּהֵל לִפְנֵינוּ, הוּא הִיָּה הוֹרֵג
אֶת שְׁנֵי בְעָלֵי הַדִּינִים, וְנוֹטֵל אֶת הַמִּטְמוֹן לְעַצְמוֹ].
אִמֵּר [מֶלֶךְ אֶפְרַיקָה לְאַלְכַסְנֵדְרוֹס], וְשִׁמַּשָּׁא דְנַחֲא
בֶּאֲרַעְכּוֹן [הָאֵם הַשֶּׁמֶשׁ זּוֹרַחַת בֶּאֲרַעְכּוֹן], אִמֵּר לִיָּה,
הֵן [כֵּן], [שָׁאֵל מֶלֶךְ אֶפְרַיקָה אֶת אֲלַכְסֵנְדְרוֹס],
וּמִיטְרָא נְחִית בֶּאֲרַעְכּוֹן [הָאֵם יּוֹרֵד גִּשֵּׁם בֶּאֲרַעְכּוֹן],
אִמֵּר לִיָּה, הֵן. אִמֵּר לִיָּה, דְּלִמָּא אִית בֶּאֲרַעְכּוֹן בְּעִיר
דְקִיק [שְׁמַא יֵשׁ בֶּאֲרַעְכּוֹן בְּהֵמָה דְקָה, וְהִשְׁכִּיבוּ
אֲלַכְסֵנְדְרוֹס, הֵן], אִמֵּר לִיָּה [מֶלֶךְ אֶפְרַיקָה

הַכִּי, הִיָּה לוֹ לֹמֵר 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וּבְעֵירָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ' (שם כ, ד), בְּלֹא 'אֶת'.
וְאִין הָכִי נִמִּי אֶפְשָׁר לֹמֵר, שֶׁפְּנֹת יִשְׂרָאֵל הִיָּתָה כֶּד, אַף אִם אִין לָנוּ זְכוּת, הִיָּה לוֹ לְהוֹשִׁיעֵנו בְּזֻכּוֹת.

הַכִּי, הִיָּה לוֹ לֹמֵר 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וּבְעֵירָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ' (שם כ, ד), בְּלֹא 'אֶת'.
וְאִין הָכִי נִמִּי אֶפְשָׁר לֹמֵר, שֶׁפְּנֹת יִשְׂרָאֵל הִיָּתָה כֶּד, אַף אִם אִין לָנוּ זְכוּת, הִיָּה לוֹ לְהוֹשִׁיעֵנו בְּזֻכּוֹת.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

הַדְּבַר, שֶׁכְּשִׂיצְאוּ מִים מֵהַסֵּלַע, יִשְׁתּוּ הַבְּהֵמוֹת נִמִּי, כְּמוֹ שֶׁשָּׂאֵלוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִי אֲדַרְבָּה, גַּם יִשְׂרָאֵל זָכוּ לִמִּים רַק בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת, וְלָמָּה חֲזֹר הַפֶּסוּק לֹמֵר 'וְאֶת בְּעֵירָם'.

אֲפָּא וְדָאִי, שֶׁכָּתַב 'וְאֶת בְּעֵירָם', שֶׁשֶּׁמֶע מִכָּן שֶׁהַבְּהֵמוֹת הִיוּ טַפְלוֹת לְיִשְׂרָאֵל, לָלֶמְדְנוּ, שֶׁשָּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זָכוּ וְכֹי' עַל מִמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְהַקְּב"ה לֹא הֵבִיא מִים לְיִשְׂרָאֵל בְּזֻכּוֹת בְּהֵמָתָם, רַק אֲדַרְבָּה, יִשְׂרָאֵל זָכוּ לִכְךָ בְּזֻכּוֹת עֲצָמָם, וְהַקְּב"ה הֵבִיא מִים לְבַהֲמוֹת בְּזֻכּוֹת בְּעֵלֵיהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִכָּאֵן יֵשׁ לְלִמּוּד, שֶׁהַקְּב"ה חָס עַל מִמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּזֻכּוֹת בְּעֵלֵיהֶם.

הִיָּה בְּזֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת שֶׁלָּהֶם, הִיָּה לוֹ לְפִסּוּק לֹמֵר 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וּבְעֵירָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל' (שם כ, ד) 'לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ', בְּלֹא 'אֶת'.

יִשְׂרָאֵל בִּקְשׁוּ שִׂיצְאוּ הַמִּים בְּזֻכּוֹת בְּהֵמָתָם, אֵךְ הַבְּהֵמוֹת זָכוּ לִמִּים בְּזֻכּוֹת יִשְׂרָאֵל

וְאִין הָכִי נִמִּי, אֶפְשָׁר לֹמֵר, שֶׁפְּנֹת יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁשָּׂאֵלוּ אֶת הַמִּים וְהוֹסִיפוּ לְבַקֵּשׁ עֲבוּר הַבְּהֵמוֹת, הִיָּתָה כֶּד², דֹּאף אִם אִין לָנוּ זְכוּת, הִיָּה לוֹ - יֵשׁ לוֹ לְהַקְב"ה לְהוֹשִׁיעֵנו, וְלִהְיוֹת לָנוּ מִים, בְּזֻכּוֹת הַבְּהֵמוֹת. וְאִם כֵּן, הִיָּה דִי שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֹשִׁיב לְמִשְׁה, 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה', וְתוֹ לֹא - וְלֹא הִיָּה צָרִיךְ לְכַתּוֹב יוֹתֵר מִכָּן, וּמִמִּיָּלָא פְּשוּט

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

הַבְּהֵמוֹת בָּעַת שֶׁהֵם עֲצָמָם בִּסְכַּנַּת מִיתָה], וְמָה שֶׁהִזְכִּירוּ אֶת הַבְּהֵמוֹת הִיָּה רַק בְּשִׁבִּיל לֹמֵר שֶׁאִם אִינִם רְאוּיִים מֵעֲצָמָם, עַל כָּל פְּנִים יִזְכּוּ מַחֲמַת הַבְּהֵמוֹת וְכִמוֹ שֶׁמִּצִּינוּ בַּמִּדְרָשׁ בַּמַּעֲשֶׂה שֶׁל אֶלְכַּסְנָדְרוֹס מִקּוּדוֹן, וְאִם כֵּן בְּתִשּׁוּבַת הַקְּב"ה אֵלֵיהֶם לֹא הִיָּה צָרִיךְ לְהִזְכִּיר כָּלֵל אֶת עֵנִין הַבְּהֵמוֹת, וְדִי הִיָּה לְהַקְב"ה לְהַשִּׁיב שִׁישְׁקָה אוֹתָם מִים וְכִפִּי בִקְשָׁתָם שֶׁהִיָּתָה רַק לְעֲצָמָם, וְלֹא הִיָּה צָרִיךְ לֹמֵר כָּלֵל 'וְאֶת בְּעֵירָם'. יֵד. פִּירוּשׁ, אֵף שֶׁגַּם בְּלִי זֶה הִיָּה הַקְּב"ה מִצְוָה לְהַשְׁקוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁהַקְּב"ה נוֹתֵן לְכָל בְּרִיָּה דִי מַחֲסוּרָה, מִכָּל מְקוֹם, מִמָּה שֶׁכָּאֵן דִּקְדַּק הַפֶּסוּק לְכַתּוֹב 'וְאֶת בְּעֵירָם', לְמַדְנוּ שֶׁהֵטַעַם שֶׁנָּתַן לָהֶם מִים הִיָּה מַחֲמַת שֶׁהַבְּהֵמוֹת טַפְלוֹת לְיִשְׂרָאֵל, וּמִכָּתַב שֶׁהַקְּב"ה חָס עַל מִמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְזֶה הִיָּה סִיבָה נֹסֶפֶת לְהַשְׁקוֹת אֶת בְּהֵמָתָם.

שֶׁדְּרָשׁוּ בַּגִּמְרָא (עִירוּבִין ד, ב) 'וּרְחֵץ אֶת כָּל בִּשְׂרִי' (וִיקְרָא טו, טז), אֶת הַטָּפֶל לְבִשְׂרִי, וְזֶהוּ שַׁעַר. וְכַעֲנִין זֶה מִצִּינוּ בְּבִרְכוֹת (לו, ב) וּבְפִסְחִים (כב, ב) וּבְסוּכָה (ו, א) וּבְבִכּוּרוֹת (ו, ב). יֵא. לְשׁוֹן הַפֶּסוּק, 'וְלָמָּה הִבָּאתֶם אֶת קָהֵל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ'. יב. בְּדַבְּרֵי רַבִּינוּ מִתִּישְׁבַּת תְּמִיחָה הָאֱלֹשִׁיךְ (בַּמִּדְבָּר כ, א-ב שֶׁאֵלָה ח) עַל אוֹמְרָם 'אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנוּ', שֶׁאַחֲרֵי מוֹת עֲצָמָם, מָה יִתֵּן וְמָה יוֹסִיף מוֹת בְּעֵירָם. וְרָאָה בְּנִין אֲרִיאֵל מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ (שם כ, ח) וְחוּט שֶׁל חֶסֶד (ד) שֶׁעֲמָדוֹ בְּקוּשִׁיא זֹו. יג. פִּירוּשׁ, מִתְחִילָה כָּתַב רַבִּינוּ, שֶׁאִם הַקְּב"ה צִיוּוָה לְהַשְׁקוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל רַק בְּזֻכּוֹת בְּהֵמָתָם, הִיָּה לוֹ לְפִסּוּק לֹמֵר 'וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וּבְעֵירָם', בְּלִי 'וְאֶת'. וְעַתָּה מוֹסִיף רַבִּינוּ, שִׁיתֵּכֶן שֶׁעִיקַר בִּקְשַׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִיָּתָה רַק בְּעִבּוּר עֲצָמָם [דְּמָה לָהֶם לְבַקֵּשׁ עֲבוּר

